

„Istota pełnomocnictwa w prawie polskim”

- streszczenie pracy doktorskiej

Pełnomocnictwo jest bardzo interesującą instytucją prawną m. in. ze względu na swoją elastyczność. O elastyczność pełnomocnictwa, jako pewnego fenomenu prawnego, świadczy to, że jest ono usytuowane w wielu gałęziach i działach prawa polskiego. Instytucja ta czerpie swoje uzasadnienie w potrzebach życia codziennego. Reprezentacja, jako pomoc świadczona przez jedną osobę drugiej w różnego rodzaju działaniach, nie tylko prawnych, ale również społecznych, wydaje się być niezbędną. Podyktowane jest to różnymi przyczynami, np. nadmiarem obowiązków, wymogiem fachowości, czasową nieobecnością. Każdy podmiot powinien mieć możliwość skorzystania z takiej pomocy na gruncie różnego rodzaju stosunków, w tym prawnych.

W polskiej literaturze prawniczej pojawiły się opracowania, które dotyczą konkretnego typu pełnomocnictwa. Brak jest jednak opracowania, które analizowałoby pełnomocnictwo ogólnie, próbując uchwycić to, co konstruuje byt prawny pełnomocnictwa w różnych gałęziach prawa polskiego i związanych z nimi na ogół paralelnie dyscyplin naukowych prawnych. Dostrzeżenie tego istotnego, zarówno z punktu widzenia dogmatyki, jak i teorii prawa cywilnego, zagadnienia stanowiło inspirację dla autora do podjęcia prac nad dysertacją.

Główna teza zawarta jest w pytaniu określającym problem badawczy niniejszej pracy: czym jest istota pełnomocnictwa w prawie polskim? To pytanie, mając na względzie wielość typów, mieści w sobie bowiem *implicite* założenie (twierdzenie), że każde pełnomocnictwo w systemie prawa polskiego ma wspólną istotę, bez względu na typ.

Praca składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia z wnioskami końcowymi. Rozdział pierwszy rozpoczyna się od umiejscowienia instytucji prawnej pełnomocnictwa w szerszej perspektywie zastępstwa. W związku z tym opisane są w nim następujące figury prawne: zastępca pośredni, organ osoby prawnej, przedstawiciel ustawowy, osoba czynna w lokalu przedsiębiorstwa, zastępca faktyczny, w tym posłaniec i pomocnik. W rozdziale tym przedstawiony jest także rozwój instytucji pełnomocnictwa począwszy od prawa rzymskiego, z położeniem akcentu na najbardziej ważne momenty, które wpłynęły na współczesny kształt tej instytucji. Główny cel rozdziału pierwszego stanowi określenie pojęcia pełnomocnictwa, dla którego miarodajne jest przede wszystkim pełnomocnictwo cywilne materialne, ale także

pełnomocnictwo cywilne procesowe i prokura. Te trzy typy pełnomocnictwa zostały bowiem względnie kompleksowo opisane w aktach normatywnych i posiadają względnie autonomiczne regulacje normatywne względem innych typów. W związku z tym nadają się do szczegółowej analizy jurystycznej, z której można wysnuć wnioski uniwersalne na temat istoty pełnomocnictwa, mające znaczenie dla innych typów pełnomocnictwa w prawie polskim.

Rozdział drugi poświęcony jest natomiast rozważaniom natury teoretycznoprawnej i metodologicznej. Autor zajmując się w nim zbudowaniem poprawnej formalnie i trafnej definicji istoty pełnomocnictwa, jak również wykazaniem jej naukowej użyteczności. Pełnomocnictwa nie sposób ograniczyć wyłącznie do jednej dyscypliny, np. prawa cywilnego materialnego. Analiza w takim ujęciu wymaga adekwatnych narzędzi metodologicznych. W związku z tym przy badaniu istoty pełnomocnictwa wykorzystane są takie narzędzia, jak: reguły konstytutywne i pojęcie typologiczne. Za pomocą takich instrumentarium w pracy zostało określone kryterium, które pozwala określić cechy konstytutywne pełnomocnictwa w polskim porządku prawnym. To natomiast pozwoliło na skonstruowanie definicji istoty pełnomocnictwa.

Przedmiotem rozdziału trzeciego jest charakterystyka tych instytucji prawnych, które nie są istotą pełnomocnictwa. Wchodzą one w związek z pełnomocnictwem i budują je na gruncie prawa polskiego, ale są zmienne w konkretnych typach pełnomocnictwa. Są one nie tyle istotą pełnomocnictwa, co dostosowaniem pełnomocnictwa do specyfiki stosunków prawnych, w których pełnomocnictwo ma istnieć prawnie. W przedmiotowej pracy instytucje te określone zostały jako: zakres podmiotowy pełnomocnictwa, zakres przedmiotowy pełnomocnictwa, forma pełnomocnictwa, substytucja i wygaśnięcie pełnomocnictwa. Oczywiście można przeprowadzać bardziej szczegółową klasyfikację tych instytucji.

Rozdział czwarty poświęcony jest problematyce wzajemnej relacji zachodzącej pomiędzy pełnomocnictwem a stosunkiem podstawowym. W rozdziale tym, w pierwszej kolejności autor poddał analizie instytucję stosunku podstawowego, w tym zwłaszcza w kontekście pełnomocnictwa. Stosunek zlecenia, stosunek pracy i inne stosunki pełniące rolę stosunku podstawowego dla pełnomocnictwa mają duży wpływ na pełnomocnictwo, ale jako takie leżą poza samą strukturą pełnomocnictwa. Tym samym są irrelewantne z punktu widzenia istoty pełnomocnictwa. Relewantna z punktu widzenia istoty pełnomocnictwa jest natomiast ich relacja (sprzężenie, interakcja) z pełnomocnictwem, która implikuje tak rudymenarną cechę pełnomocnictwa, jaką jest jego samoistność. W związku z tym znaczna część rozdziału

czwartego poświęcona jest relacyjności, jaka istnieje między pełnomocnictwem a stosunkiem podstawowym, jak również samoistności pełnomocnictwa.

W rozdziale piątym poruszona została z kolei kwestia charakteru prawnego udzielenia pełnomocnictwa, czyli czynności prawnej, na mocy której pełnomocnictwo powstaje. Autor wychodzi od pojęcia czynności prawnej upoważniającej, dokonując opisu tego rodzaju czynności. Analiza udzielenia pełnomocnictwa pod kątem jego upoważniającego charakteru stanowi kolejny odcinek wywodu zawartego w rozdziale piątym. Następnie autor przechodzi do kolejnego ważnego dla istoty pełnomocnictwa problemu pracy, jakim jest odpowiedź na pytanie, czy udzielenie pełnomocnictwa jest jednostronną, czy dwustronną czynnością prawną. Z tym zagadnieniem związana jest kwestia przyjęcia pełnomocnictwa. Z charakterem prawnym udzielenia pełnomocnictwa koresponduje także zagadnienie adresata oświadczenia mocodawcy o udzieleniu pełnomocnictwa i oświadczenia pełnomocnika o przyjęciu pełnomocnictwa. Przedmiotowa analiza kończy rozdział piąty.

Przedmiot ostatniego rozdziału stanowi egzemplifikacja innych jeszcze typów pełnomocnictwa, oprócz pełnomocnictwa cywilnego materialnego i procesowego oraz prokury. Egzemplifikacja ta jest podzielona na dwie części, tj. typy pełnomocnictwa w prawie materialnym, w przypadku których jako przykłady przedstawione są: pełnomocnictwo w prawie spółek handlowych, pełnomocnictwo w prawie spółdzielczym, pełnomocnictwo w prawie upadłościowym i naprawczym, pełnomocnictwo w prawie wekslowym i czekowym; jak również typy pełnomocnictwa w prawie proceduralnym, w przypadku których jako przykłady przedstawione są: pełnomocnictwo w ogólnym postępowaniu administracyjnym, pełnomocnictwo w postępowaniu przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej, pełnomocnictwo w postępowaniu sądownoadministracyjnym, a także pełnomocnictwo w postępowaniu karnym.

Na podstawie badań regulacji normatywnej pełnomocnictwa cywilnego materialnego i procesowego oraz prokury w pracy została określona i opisana istota pełnomocnictwa w prawie polskim. Dysertacja wkomponowuje się w ogólną problematykę pełnomocnictwa, na którą, w ocenie autora, składają się rozważania natury ogólnej o pełnomocnictwie, mające charakter uniwersalny dla każdego typu pełnomocnictwa, co zostało przedstawione w pracy, jak również rozważania szczególne, których przedmiotem są konkretne typy pełnomocnictwa.

Źródłami prawa, na których opiera się autor w pracy, są ustawy regulujące poszczególne typy pełnomocnictwa w polskim porządku prawnym, zwłaszcza z zakresu prawa prywatnego i postępowania cywilnego. Jeżeli chodzi o literaturę, to wykorzystano bogaty dorobek polskiej nauki prawa cywilnego, zarówno materialnego, jak i procesowego, oraz prawa handlowego,

a także opracowania z zakresu teorii prawa, metodologii i filozofii. Autor korzysta ponadto z literatury obcej, przede wszystkim niemieckiej z uwagi na silne związki polskiego modelu pełnomocnictwa z modelem niemieckim. Poza tym, opiera się on również na orzeczeniach sądów polskich, a w pewnym zakresie, także orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W dysertacji są użyte następujące metody: logiczno-językowa, hermeneutyczna, argumentacyjna, komparatystyczna i historyczna.